

การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

The Development Of Learning Outcomes And Critical Thinking Ability On Important Issues Of Thai History For Mathayomsuksa 4 Students Taught By Inquiry- Based Learning

ปิยะนันท์ อีรานวัฒน์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) ศึกษาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และ3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนนักบุญเปโตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 32 คน ซึ่งได้จากการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง รวม 5 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย \bar{x} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และ การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียน (\bar{x} = 27.97 , S.D. = 3.83) สูงกว่าก่อนเรียน (\bar{x} = 17.66, S.D. = 3.04) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 3.69, S.D. = 0.54)

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (\bar{x} = 4.12, S.D. = 0.39) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านเนื้อหา ด้านบรรยากาศ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

¹ นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this experimental research were to: 1) compare the learning outcomes on important issues of Thai history before and after the implementation of Inquiry-Based Learning Approach 2) study Mathayomsuksa 4 students' abilities in critical thinking through Inquiry-Based Learning Approach and 3) study Mathayomsuksa 4 students' opinions towards Inquiry-Based Learning Approach. The sample consisted of thirty-two Mathayomsuksa 4/1 students at St. Peter School, 1st semester of academic year 2011. They were selected by simple random sampling method. The experiment was conducted for five consecutive weeks. The instruments used for this research included 1) lesson plans of learning activities on important issues of Thai history through Inquiry-Based Learning Approach 2) an achievement test 3) a critical thinking ability test and 4) a questionnaire of the students' opinions towards Inquiry-Based Learning Approach. The statistical analysis were accomplished by mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.) and t-test dependent

The results of the research were:

1. In comparison with the learning outcomes before and after learning about important issues of Thai history of students through Inquiry- Based Learning Approach. The learning outcomes after learning ($\bar{x} = 27.97$, S.D. = 3.83) were significantly higher than before learning ($\bar{x} = 17.66$, S.D. = 3.04) at .05 level .

2. The Mathayomsuksa 4 students' abilities in critical thinking through Inquiry-Based Learning Approach were at the good level ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.54).

3. The Mathayomsuksa 4 students' opinions towards Inquiry - Based Learning Approach were at the high level ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.39). The four areas were the learning usefulness, the learning content, the learning environment, and the learning activities that were arranged in order from the highest to the lowest respectively.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลง และความท้าทายดังกล่าวได้แก่ คุณภาพของคน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. : 1)

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคตนั้น ครูผู้สอนประวัติศาสตร์ เป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในโรงเรียน เพราะวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมีอยู่ หลายประการ ที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาความเป็นพลเมืองดี การเรียนรู้อดีตเพื่อเข้าใจสภาพและปัญหาในปัจจุบัน และการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล (สิริวรรณ ศรีพหล 2553 : 132) และในโลกปัจจุบันนักเรียนต้องเรียนประวัติศาสตร์ เพื่อเข้าใจตัวเอง เข้าใจสังคม เข้าใจโลก และที่สำคัญยิ่งคือการเข้าใจ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง และการได้เรียนรู้สารสนเทศพื้นฐานอันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2552 : 9) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ได้จัดให้การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่ความเข้าใจสิ่งต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งที่กำลังดำเนินอยู่และสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ทำให้รู้แจ้งถึงธรรมชาติ และ ขอบเขตจำกัดของมนุษย์ รู้จักความสามารถของตน ประวัติศาสตร์จะช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ในปัจจุบันว่า เกิดขึ้นได้อย่างไร มีเงื่อนไขใดที่ผลักดันให้เกิดขึ้น เข้าใจภูมิหลังความเป็นมาของปัญหาต่างๆ ทำให้หาแนวทางแก้ไข และป้องกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น ประวัติศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญ และเป็นรากฐานของวิชาการทุกสาขา โดยมีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด รวมถึงเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ทำให้ประชาชนในชาติรู้จักความเป็นมาของประเทศชาติของตน ก่อให้เกิดความรักความผูกพัน ความหวงแหนในแผ่นดินที่พระมหากษัตริย์ บรรพบุรุษและคนในอดีตได้เสียสละปกป้องแผ่นดินให้ดำรงมาราบรื่นลูกชั่วหลานจนถึงปัจจุบัน การรู้จักประวัติศาสตร์ของประเทศชาติจะทำให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดความเป็นเอกราชของประเทศชาติให้คงอยู่ตลอดไป ดังพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2551 ที่ทรงแสดงความห่วงใยการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย วิชาที่บ่มเพาะลูกหลานไทยได้รู้จัก เข้าใจ และภาคภูมิใจถึงรากเหง้า และความยากลำบากของบรรพบุรุษ ที่เสียเลือดเนื้อสร้างชาติสร้างแผ่นดินกว่าจะมาเป็นชาติไทย (สิริวรรณ ศรีพหล 2553 : 200)

ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปัจจุบันคนไทยให้ความสนใจประวัติศาสตร์น้อยมาก เพราะประชาชนโดยทั่วไปเห็นว่าประวัติศาสตร์ห่างไกลจากชีวิตจริง และประวัติศาสตร์ยังปราศจากประโยชน์ ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ยังใช้การท่องจำ ไม่เป็นการพัฒนาสติปัญญา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดแก่ผู้ศึกษาแต่อย่างใด (นาคยา ภัทรแสงไทย 2525 : 165) และในขณะที่การสอนประวัติศาสตร์ มักประสบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ที่มุ่งเน้นในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผลที่ตามมาคือ ครูรับบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์ ดังนั้น การวัดผลจึงเน้น

ความสามารถในการท่องจำ กระบวนการเรียนการสอนแบบนี้ ทำให้ได้ความรู้ในระดับการรับเพียงอย่างเดียว แทนที่จะนำไปสู่ความรู้ในระดับสร้างสรรค์ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การดึงศักยภาพในการวิเคราะห์วิจารณ์ของนักเรียน ในการที่จะให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ได้ (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2543 : 4)

ปัจจุบันเรื่องการคิด และการสอนให้คิดเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูง ประเทศต่างๆ ได้ศึกษาและเน้นในเรื่องการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตขึ้น อย่างมีคุณภาพในด้านสติปัญญา ความคิด คุณธรรมและการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ การพัฒนาด้านสติปัญญาความคิดเป็นด้านที่ได้รับความเอาใจใส่สูงสุด เนื่องจากเป็นด้านที่เห็นผลชัดเจน ผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถสูงมักได้รับการยอมรับ และได้รับโอกาสที่ดีกว่าผู้มีความรู้ความสามารถต่ำ (ทีศนา แคมมณี และคณะ 2540 : 1) การรู้จักคิดเป็น ทำเป็น เป็นจุดประสงค์ของการศึกษาที่เป็นสากล โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพคน (ซวาล แพร์ตกุล 2518 : 17) เนื่องจากการคิดเป็น ทำเป็นนั้นเป็นทักษะที่มีในบุคคลเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และเพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพในสมัยโลกาภิวัตน์ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล 2548 : 316) ทำให้เกิดมุมมองในการมองโลกได้กว้างขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง และเกิดการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างดี การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งจำเป็นในการทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ของบุคคล และเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย โดยมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การกระทำของบุคคล และความเชื่อมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและกัน บุคคลจะกระทำหรืองดการกระทำสิ่งใด ย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อที่มีต่อสิ่งนั้น แต่สิ่งที่สำคัญอันดับแรก คือการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบเป็นการคิดอย่างมีเป้าหมาย การตัดสินใจกำกับได้ด้วยตนเอง

จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ของโรงเรียนนักบุญเปโตร ประจำปีการศึกษา 2552 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีระดับผลการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 65.77 ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนตั้งไว้สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือร้อยละ 70 ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. รอบแรก ที่ได้มาประเมินโรงเรียนนักบุญเปโตร เมื่อวันที่ 16 - 18 กุมภาพันธ์ 2547 ผลการประเมินด้านผู้เรียน พบว่า มาตรฐานที่เป็นปัญหาของโรงเรียนคือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77.33 ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ และจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ.2549-2553) เมื่อวันที่ 22-24 มกราคม 2550 ผลการประเมินด้านผู้เรียน ในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ เมื่อพิจารณาในภาพรวมได้ค่าเฉลี่ย 72.74 ซึ่งได้ระดับคุณภาพดี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิด

วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม ค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.29 อยู่ในระดับพอใช้ และ ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิด ไตร่ตรอง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.00 อยู่ในระดับ พอใช้ ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานแต่ละตัวบ่งชี้ต้องให้ได้ ค่าเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75.00 จึงจะอยู่ในระดับดี (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก 2550 : 33)

การสอนวิชาประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้น และพัฒนาทักษะด้าน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิธีสอนที่จะนำมาใช้ควรเป็นวิธีที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ ต่างๆอย่างมีเหตุผลมีหลายวิธีดังที่ สิริวรรณ ศรีพหล (2553 : 201) กล่าวว่า วิธีสอนที่นำมาใช้ในการสอน ประวัติศาสตร์มีอยู่หลายวิธี ที่จะตอบสนองกระบวนการคิดให้เกิดแก่นักเรียน เป็นต้นว่า วิธีการสอนโดย ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ วิธีการสืบสวนสอบสวน และวิธีการแก้ปัญหา กลยุทธ์ในการสอนด้วยวิธีสอน ดังกล่าว จะช่วยสร้างความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลให้แก่ นักเรียน ช่วยให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต ช่างสงสัย จนนำไปสู่การรู้จักตั้งสมมติฐาน และการค้นคว้ารวบรวมหลักฐานข้อมูล มาเป็นเหตุผล สนับสนุนหรือโต้แย้งสมมติฐาน จนเกิดข้อสรุปหรือผลการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิธีสอน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning Approach) มาเป็นแนวทาง ในการพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน และได้เลือก เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการ จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ นอกจากจะ ช่วยฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลแล้ว ยังช่วยให้เห็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่มีการ เปลี่ยนแปลงและมีความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น ไทยเป็นชาติที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำในการสร้างความมั่นคงทางการเมือง การปกครอง การพัฒนาสังคม รวมทั้งการ สร้างสรรค์วัฒนธรรมและพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองจนตราบเท่าทุกวันนี้ สำหรับการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบสำคัญของการ เรียนรู้คือ คำถาม หรือการถามคำถาม ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ดังกล่าว (วัชรมา เล่าเรียนดี 2550 : 76) ส่วน จอยส์ และวิล (Joyce and Weil , 1980 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2540 : 171) ได้กล่าวเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่าเป็น วิธีการช่วยให้นักเรียนรู้จักแสวงหาคำตอบ เพื่ออธิบายความเป็นไปของสิ่งต่างๆอย่างมีระบบระเบียบ มี หลักเกณฑ์ มีลำดับขั้นตอน เริ่มต้นจากการเลือกสนใจกับปัญหาบางอย่างที่ทำทนายให้แสวงหาคำตอบ การรวบรวมข้อมูลการตั้งสมมติฐาน และการสรุปใจความอย่างสมเหตุสมผล เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เป็น ปัญหาต่างๆ สอดคล้องกับ เบอร์รี่ เค บีเยอร์ (Barry K. Beyer 1971: 6) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะ เป็นการสอนให้นักเรียนค้นพบคำตอบและข้อสรุปของปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากการ สอนแบบอื่นๆที่ครูเป็นผู้บอกหรือนำความรู้ป้อนให้นักเรียน และสอดคล้องกับวันเพ็ญ วรรณโกมล (2542 : 87-79) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่พัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จัก

ค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล จนค้นพบความรู้ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้เอง และสามารถนำการแก้ปัญหามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกวิธีการเรียนรู้ อย่างอิสระที่มีระบบ การรู้จักใช้เหตุผล ซึ่งต้องอาศัยข้อเท็จจริงมาประกอบ และจากงานวิจัยของ สากิยา แก้วนิมิต (2548 : 130-131) พบว่า นักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีผลการเรียนรู้สูงกว่า นักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบรรยาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพรรณ ยมขวัญเมือง (2547 :33-37) และงานวิจัยของ นัจภัก บูชาพิมพ์ (2551 : 101-102) สรุปได้ว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกผู้เรียนให้รู้จักและมีทักษะในการคิด อย่างมีระบบหรือมีวิจารณญาณในด้านความคิดรู้จักใช้เหตุผลรู้จักสังเกตและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

จากความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น รวมทั้งมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาตนให้เป็นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
2. เพื่อศึกษาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนันทบุณยเปโตร อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 100 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนันทบุณยเปโตร อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1 ห้องเรียน จาก 3 ห้องเรียน โดยการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก เป็นกลุ่มทดลอง ได้แก่ห้อง ม.4/1 จำนวนนักเรียน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.90
3. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้แบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย 5 สถานการณ์ จำนวน 30 ข้อ วัดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการระบุประเด็นปัญหา 2) ด้านการรวบรวมข้อมูล 3) ด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 4) ด้านการระบุลักษณะข้อมูล 5) ด้านการตั้งสมมติฐาน และ 6) ด้านการลงข้อสรุป ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.84
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยสอบถามในด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ต่อไปนี้
 - 1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.2 ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนในกลุ่มทดลอง
 - 1.3 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre- test) เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไปใช้กับกลุ่มทดลอง
2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนโดยใช้เครื่องมือในการวิจัยที่เตรียมไว้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้
 - 2.1 กำหนดระยะเวลาทดลอง เวลาที่ใช้ในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน จำนวน 10 คาบเรียน
 - 2.2 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ได้แก่ การเลิกทาสและเลิกไพร่ การเสด็จประพาสยุโรปและหัวเมืองของรัชกาลที่ 5 การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 บทบาทของสตรีไทย และ บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาชาติไทย
 - 2.3 ในขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (Setting up problem) ครูสร้างบรรยากาศและเทคนิคจูงใจ จัดสถานการณ์ เรื่องที่น่าสนใจ หรือที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทย เพื่อให้ นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน และสามารถกำหนดเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการศึกษา หรืออยากค้นคว้าเพิ่มเติมจากประเด็นที่มีผู้อื่นศึกษาไว้แล้ว หรือมีข้อสงสัยในการอธิบายปัญหาปัจจุบัน ระบุ ปัญหาให้ได้ว่าปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร

ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดสมมติฐานและรวบรวมข้อมูล (Hypothesis and collecting data) นักเรียนร่วมกันกำหนดสมมติฐานที่คาดว่าจะเป็นไปได้มากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่กำหนด รวมทั้งร่วมกันหาแนวทางในการสืบหาความรู้จากข้อมูล และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ พร้อมทั้งหาวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดการดำเนินการเก็บข้อมูล รวมทั้งระบุแหล่งข้อมูล โดยครูช่วยแนะนำ

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกระทำข้อมูล (Data analysis and elaboration) นักเรียนร่วมกัน นำข้อมูลหรือหลักฐานที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อวิเคราะห์และประเมินคุณค่าว่าข้อมูล หรือหลักฐานที่ได้ถูกต้องสมเหตุสมผลหรือไม่ และพิจารณาสมมติฐานที่ตั้งไว้ แล้วบอกว่าข้อมูลที่หามาสนับสนุนข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ รวมทั้งนำข้อมูลหรือหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินค่าแล้ว มาเรียบเรียงหรือเขียนขึ้นใหม่ในลักษณะการอธิบาย

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (Generalization) นักเรียนสรุปผลและ นำข้อมูลที่ได้ผ่านการ ค้นคว้าและสังเคราะห์แล้วมาร่วมกันอภิปราย เพื่อสนับสนุนสมมติฐาน

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอความรู้ (Presentation) นักเรียนนำเสนอความรู้ในรูปแบบ ต่างๆ เช่น การเขียนบทความ การทำรายงาน การจัดป้ายนิเทศ การบรรยาย และการอภิปราย พร้อมทั้งประเมินผลงานของตนเอง ในขั้นนี้ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลงานกลุ่มเพื่อนด้วย

3. ขั้นหลังการทดลอง หลังเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัย ดำเนินการดังนี้คือ นำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การวิเคราะห์ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการเรียนรู้เรื่อง เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับมาก
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการอภิปรายมีดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ซึ่งครูผู้สอนได้วางแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำกิจกรรม โดยเริ่มจากการกำหนดปัญหา โดยนำประเด็นที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ไทยในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ที่เป็นปัญหาหรือข้อสงสัยที่สนใจ ครูได้นำภาพ ข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อสร้างความสนใจ และตั้งประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นความสงสัยในการหาคำตอบ รวมทั้งให้นักเรียนได้ร่วมกันตั้งสมมติฐานเพื่อคาดเดาในสิ่งที่ตนเองสงสัย และร่วมกันวางแผนการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ มีการค้นคว้าข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีอิสระในการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ในขั้นการจัดกระทำข้อมูลได้ฝึกให้นักเรียนได้วิเคราะห์และประเมินค่าของข้อมูล รวมทั้งฝึกการสังเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ จนได้ข้อสรุปทำให้เกิดองค์ความรู้ในเรื่องนั้นๆได้อย่างดี ครูผู้สอนไม่ต้องจัดกิจกรรมโดยเน้นการบรรยายและให้นักเรียนท่องจำ ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับ จอยส์ และวิล (Joyce and Weil , 1980 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2540 : 171) ได้กล่าวเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ว่าเป็นวิธีการช่วยให้นักเรียนรู้จักแสวงหาคำตอบ เพื่ออธิบายความเป็นไปของสิ่งต่างๆอย่างมีระบบระเบียบ มีหลักเกณฑ์ มีลำดับขั้นตอน เริ่มต้นจากการเลือกสนใจกับปัญหาบางอย่างที่ทำทนาย ให้แสวงหาคำตอบ การรวบรวมข้อมูลการตั้งสมมติฐาน และการสรุปใจความอย่างสมเหตุสมผล เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เป็นปัญหานั้นๆ และแนวคิดของ ชาตรี สำราญ (2544 : 35) ได้กล่าวถึงการสอนประวัติศาสตร์ว่า ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้

เรียนได้ศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์จากสื่อต่างๆ แล้วเลือกกลุ่มสนใจ คิดวางแผนการเรียนรู้ จัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ ยิ่งถ้าผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้นข้อมูลความรู้มาบันทึกเป็นความรู้ที่แท้จริง สามารถอธิบายได้ทั้งเนื้อหาที่เรียนรู้และวิธีการได้มาซึ่งความรู้ นั่นคือองค์ความรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ คือ คำถาม หรือการถามคำถาม ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ดังกล่าว (วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 76) ซึ่งครูผู้สอนได้ใช้สถานการณ์ที่เป็นเหตุการณ์ ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละคาบเรียน รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดความสนใจ และอยากที่จะเรียนรู้ สอดคล้องกับวันเพ็ญวรรณโกมล (2542 : 87-79) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาความรู้ความคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล จนค้นพบความรู้ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้เอง และสามารถนำการแก้ปัญหามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกวิธีการเรียนรู้อย่างอิสระที่มีระบบ การรู้จักใช้ เหตุผล ซึ่งต้องอาศัยข้อเท็จจริงมาประกอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ สังฆะศรี (2547 :52-54) และจิรพรรณ ยมขวัญเมือง (2547 : 33-37) รวมทั้งงานวิจัยของสาเกีย แก้วนิมิต (2548 :130-131) นัจภัก บูชาพิมพ์ (2551 : 101-102) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ มีการเลือกผู้นำกลุ่มในการร่วมกิจกรรม ครูใช้รูปภาพ สื่อด้านเทคโนโลยีเร้าความสนใจและตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับภาพและเหตุการณ์ต่างๆ กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหา และค้นหาคำตอบที่ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการระบุประเด็นปัญหา การตั้งสมมติฐาน การรวบรวมข้อมูล การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล การระบุลักษณะข้อมูล และการลงข้อสรุป ทำให้คำตอบที่ได้นั้นเป็นคำตอบที่สมเหตุสมผล ซึ่งขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา จะสอดคล้องกับความสามารถด้านการระบุประเด็นปัญหา ขั้นที่ 2 กำหนดสมมติฐานและการรวบรวมข้อมูล จะสอดคล้องกับ ความสามารถด้านการตั้งสมมติฐาน และความสามารถด้านการรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 3 จัดกระทำข้อมูลจะสอดคล้องกับความสามารถด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการระบุลักษณะข้อมูล ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปจะสอดคล้องกับความสามารถด้านการลงข้อสรุป ส่วนขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอความรู้ เป็นการนำเสนอความรู้ที่ได้จากการศึกษามานำเสนอในรูปแบบต่างๆ จะเห็นได้ว่าความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นไม่ใช่ความสามารถที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญในตัวบุคคลใด

บุคคลหนึ่ง แต่เกิดจากการฝึกฝนอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้มีลักษณะของบุคคลที่ตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาใน ทิศนาแซมมณีและคณะ (2544: 78) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่สะท้อนออกมาอย่างมีเหตุผล เพื่อแสดงการตัดสินใจว่าจะเชื่อ หรือทำอะไร ความคิดใดจะมีเหตุผลก็ต่อเมื่อสามารถที่จะอธิบายข้อถกเถียง ข้อโต้แย้ง ได้อย่างสมเหตุสมผล โดยมีหลักฐานยืนยันที่น่าเชื่อถือได้ นอกจากนี้ มะลิวัลย์ สมศักดิ์ (2540 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ หากนักเรียนสามารถคิดได้อย่างมีวิจารณญาณแล้ว ก็จะได้ความคิดที่ผ่านการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดี เมื่อเผชิญปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจะสามารถตัดสินใจ และนำข้อสรุปที่สมเหตุสมผลได้ถูกต้อง บุคคลที่มีการพัฒนาการคิดด้านนี้จะสามารถตัดสินใจอย่างฉลาดว่าสิ่งใดควรเชื่อและควรกระทำ เพราะจะต้องประกอบด้วยข้อมูล ความรู้ความสามารถในการฟัง การอ่านอย่างระมัดระวัง การประเมิน และการเลือกด้วยเหตุผล ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้จากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอาศัยการฝึกฝนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ใช่สิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จัดเป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาการคิดในระดับนี้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของของมัวร์ (Muir 1977: 37) และงานวิจัยของสมจิตร์ เกษปิงกาภ (2546 : 65-66) ทั้งนี้เพราะการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นการให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ หรือความจริง โดยเน้นวิธีการหาความจริงมากกว่าตัวความจริงซึ่งเป็นผลของการค้นคว้า และเป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งงานวิจัยของ พรพัฒน์ สัธรักษาเวศ (2553 :135-138) ทั้งนี้เนื่องจากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในลักษณะแปรผันตรงกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กล่าวคือเมื่อนักเรียนจะเกิดความสามารถหรือการกระทำที่เกิดมาจากการใช้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกคิดอย่างเป็นระบบและขั้นตอน รวมทั้งพฤติกรรมคิดและลักษณะการคิดของนักเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งช่วยให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม รองลงมาคือด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งด้านเนื้อหาซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้มากขึ้น และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มาใช้ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนได้ลงมือศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ได้เรียนรู้เป็นกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นการค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่าง

แท้จริง รวมทั้งช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้มากขึ้น นอกเหนือจากบทเรียนที่ครูสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สืบค้นหาความรู้ ความจริงหรือคำตอบด้วยตนเอง ส่งเสริมและฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่าง เป็นระบบ เป็นขั้นตอน ทำให้นักเรียนมีเหตุผล ผล ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของเทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและไปใช้กับการเรียนรู้ในสาระอื่นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2545:200) กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่า เป็นการสอนที่ช่วยพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน โดยการตั้งคำถาม นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนตลอดเวลา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก เป็นผู้นำในการแก้ปัญหา รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยนัจฉัก บูชาพิมพ์ (2551: 101-102) และงานวิจัยของพรพัฒน์ สัธรักษาเวช (2553 : 134-135) โดยนักเรียนมีความเห็นว่า การจัดการกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้สนุกและน่าสนใจ มีอิสระในการเรียนรู้ รวมทั้งมีพัฒนาการและมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตอบ สามารถสืบค้น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และรู้จักวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ผู้วิจัยจัดตามขั้นตอนนั้น ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นหากครูต้องการนำไปจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน จำเป็นต้องเตรียมกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและรู้จักตั้งคำถาม โดยถึงการใช้สื่อที่น่าสนใจ 2) จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ร่วมมือกันและกล้าแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ นอกจากนี้ ครูผู้สอนต้องเตรียมตัวเองให้พร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดย 1) ใช้เหตุการณ์ หรือสถานการณ์เป็นสื่อเร้าความสนใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากที่จะเรียนรู้ 2) เตรียมคำถามเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการท้าทายในการคิดหาคำตอบ 3) ให้ความเวลาในการคิดและปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม 4) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 5) ส่งเสริมให้นักเรียนเลือกและตัดสินใจในการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในคาบเรียนที่ 1-2 บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนยังไม่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ วิธีการระบุประเด็นปัญหา รวมทั้งการกำหนดสมมติฐาน การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูล ทำให้การจัดกิจกรรมไม่ได้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ หากครูผู้สอนจะนำไปจัดการเรียนรู้ จะต้องอธิบายขั้นตอนต่างๆอย่างชัดเจน และคอยช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งฝึกฝนอย่างอดทน ซึ่งในคาบเรียนในหน่วยการเรียนรู้ต่อมา นักเรียนเข้าใจกระบวนการจัดการ

เรียนรู้ได้ดีขึ้นตามลำดับ เนื่องจากมีความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้ถูกต้อง และมีการวางแผนการค้นคว้าข้อมูลได้รวดเร็วขึ้น

3. จากการวิจัยพบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนของการกำหนดปัญหานั้น หากครูผู้สอน เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้กำหนดปัญหาจากวีดิทัศน์ เหตุการณ์ ภาพข่าวต่างๆ นักเรียนก็จะกำหนดปัญหาแบบไม่มีทิศทางออกนอกประเด็นจากจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้น ในการฝึกให้นักเรียนได้กำหนดปัญหาให้ได้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูจะต้องตั้งคำถามให้เหมาะสม ครอบคลุมกับจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ของนักเรียน ส่วนประเด็นปัญหาที่นักเรียนแต่ละกลุ่มสนใจนอกเหนือจากจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนไม่ควรตำหนิ แต่ต้องแนะนำและส่งเสริมรวมทั้งการให้คำชมเชยในด้านความสนใจและความคิด เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับการสอนวิธีอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในเนื้อหาอื่นๆ ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น เหตุการณ์ในโลยุคปัจจุบัน ศาสนาสากล เป็นต้น

3. ควรมีการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กับความสามารถในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

4. ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น เพื่อพัฒนาผล การเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จิรพรรณ ยมขวัญเมือง “ผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอาณาจักรศรีวิชัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2518.

ชาตรี สาราณู. “สอนประวัติศาสตร์อย่างไรให้ไม่น่าเบื่อ.” สานปฏิรูป4,35 (พฤศจิกายน 2544):35.

ณรงค์ฤทธิ์ สังขะศรี. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดย การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้กับการสอนแบบบูรณาการ.” ปริญญาานิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2547.

ทิตินา เขมมณีและคณะ. การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540.

_____. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์, 2544

นัจภัก บูชาพิมพ์. “การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ภูมิปัญญาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

นาตยา ภัทรแสงไทย. ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2525

พรพัฒน์ สันรักษาเวช. “ การศึกษาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง วิฤตการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการ จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ สอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

มลิวลัย สมศักดิ์. “รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนใน โครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุสิต บัณฑิต สาขาวิชา การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

โรงเรียนนันทบุณยเปโตร. “รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2553.” ม.ป.ท.,ม.ป.ป.(อัตสำเนา).

วันเพ็ญ วรรณโกมล. การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :สถาบัน ราชภัฏธนบุรี, 2542.

วัชรา เล่าเรียนดี. รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. นครปฐม : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. ครูกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์ไทย จะเรียนจะสอน กัน อย่างไร. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.

_____. “การสอนประวัติศาสตร์ไทยในระดับพื้นฐาน” วารสารวิชาการ. 12,3

(กรกฎาคม - กันยายน 2552) : 9-16.

สถาบันส่งเสริมการประเมิน คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. แนวทางการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกภารกิจของสถานศึกษาโดย สถานศึกษาเพื่อผู้เรียนและสังคม. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ป.

- สมจิตร เกษบึงกาฬ. “ ผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุดรธานี,
2546.
- สาเกีย แก้วนิมิต. “ การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัยของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย. ”
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
กระบวนการคิด .กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไอเดียสแควร์.2540.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน. รายงานการประเมินคุณภาพ
ภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนนักบุญเปโตร จังหวัดนครปฐม. 2550.
- สิริวรรณ ศรีพหล. การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา. นนทบุรี :สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553.
- สุคนธ์ ลินธพานนท์. การจัดกระบวนการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2545.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2548. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ภาษาต่างประเทศ

- Beyer, Barry K. Inquiry in the Social Studies Classroom : A Strategy For Teaching. 1971.
- Muir, Mary Sharon Pray. “ Construction of a Device to Measure the Cognitive of Inquiry
Social Studies. ” Dissertation Abstracts International. ,1977.